

10.33537/sobild.2020.11.2.6

Makale Bilgisi

Gönderildiği tarih: 10.02.2020
Kabul edildiği tarih: 30.04.2020
Yayınlanma tarihi: 30.06.2020

Article Info

Date submitted: 10.02.2020
Date accepted: 30.04.2020
Date published: 30.06.2020

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMÜ AKADEMİSYENLERİNİN AKADEMİK SOSYAL AĞLARI KULLANIM DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹

A RESEARCH ON ACADEMIC SOCIAL NETWORKING SITES
USAGE LEVEL OF INFORMATION AND RECORDS
MANAGEMENT ACADEMICIANS IN TURKEY

Demet IŞIK

Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, DTCF, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı,
demet1ki@gmail.com

Özlem GÖKKURT DEMİRTEL

Prof. Dr., Ankara Ünivers
itesi, DTCF, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü,
ozlem.gkurt@gmail.com

Anahtar sözcükler

Akademik Sosyal Ağlar; Google
Scholar; ResearchGate;
Academia.edu; Mendeley; Açık
erişim; Bilgi ve Belge Yönetimi;
Akademik etki

Keywords

Academic Social Networking
Sites; Google Scholar;
ResearchGate, Academia.edu;
Mendeley; Open Access;
Information and Records
Management; Academic impact

Öz

Günümüzde bilimsel çalışmaların görünürlüğünün artırılması ve bilimsel iletişimin daha hızlı gerçekleşmesi için sosyal ağlardan giderek daha fazla yararlanılmaktadır. Özellikle akademik dünyada araştırmacılar çalışmalarını akademik sosyal ağlarda yayımlayarak bilim dünyasına duyurmayı tercih etmektedirler. Bu nedenle akademik sosyal ağların kullanımını ölçmeye yönelik çalışmalar literatürde ağırlık kazanmıştır. Çalışmanın kuramsal anlatımında akademik sosyal ağlardan Google Scholar, ResearchGate, Academia.edu ve Mendeley inceleme kapsamına alınmıştır. Bu dört akademik sosyal ağ, sağladıkları araçlar açısından karşılaştırılarak benzer ve farklı yönleri ortaya konulmuştur. Daha sonra Ankara'daki Bilgi ve Belge Yönetimi-BBY Bölümleri akademisyenlerinin akademik sosyal ağlar konusundaki farkındalıkları ve bilgi düzeylerini saptamak için anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, BBY Bölümü akademisyenlerinin çoğunluğu sosyal ağları ve akademik sosyal ağları kullanmaktadır. Sosyal ağlardan Instagram, Twitter ve Facebook'un en sık kullanılan ağlar olduğu; Google Scholar, ResearchGate, Academia.edu, LinkedIn ve Mendeley'in en sık kullanılan akademik sosyal ağlar olduğu tespit edilmiştir. Akademik sosyal ağlar akademisyenler tarafından ağırlıklı olarak alanları ile ilgili yayınları ve yenilikleri takip etmek ve akademik çalışmalarını paylaşmak amaçları için kullanılmaktadır.

Abstract

Today, social networks are used to be more increasingly to expand visibility of scientific studies and to make scientific communication faster. Especially in the academic world researchers prefer to publish their studies on Academic Social Networking Sites (ASNS) and announce them to the world of science. Therefore, studies measuring the use of social networks have gained weight in the literature. In the theoretical explanation of the study, the main ASNS (ResearchGate, Academia.edu, Mendeley and Google Scholar) were included in the scope of the study. These four ASNS were compared in terms of the tools they provided, smilar and different aspects were revealed. Then, a questionnaire method was applied to determine the awareness and knowledge level of academics in the Information and Records Management (IRM) Departments in Ankara about ASNS. According to the results of the research, the majority of the academics of IRM Department use social media and ASNS. Instagram, Twitter and Facebook from social networks and Google Scholar, ResearchGate, Academia.edu, LinkedIn and Mendeley from ASNS are most frequently used social media. ASNS are mainly used to follow publications and innovations in their fields and to share their academic studies.

¹ Bu makale, 8. Uluslararası Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu'nda (1-3 Kasım 2018, Hacettepe Üniversitesi, Ankara) sunulan "Altmetri ve Akademik Sosyal Ağlar: Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Akademisyenlerinin Akademik Sosyal Ağları Kullanım Düzeyleri" başlıklı bildirisinin genişletilmiş biçimidir.

1.Giriş

Web 2.0 teknolojileri, sosyal ağlar ve etkileşimli iletişimin gelişmesini sağlamıştır. Bu gelişmeler iletişim ortamlarının çeşitliliğini de beraberinde getirmiştir. Yaşanan bu süreçte, araştırmacılar ve akademisyenler bilimsel bilginin paylaşımında dijital ortama yönelmişlerdir. Böylelikle, bilimsel iletişimin gerçekleştiği ortamlara elektronik dergilerin yanı sıra sosyal medya ortamları da eklenmiştir. Günümüzde artık sosyal ağların yanı sıra, akademisyenler bilimsel çalışmalarını web ortamında açılan “akademik sosyal ağ” olarak ifade edilen web sitelerine taşımaktadırlar.

Akademik sosyal ağlar, akademisyenlerin ve araştırmacıların kendi akademik sayfalarını oluşturarak bilimsel çalışmalarını paylaşma olanağı buldukları, benzer çalışma alanında çıkan yayınları takip edebildikleri, farklı araştırmacılar ile ortak çalışma fırsatı yakaladıkları çevrimiçi ortamlardır. Makale, bildiri, proje metinleri, ders notları, sunum gibi yayımlanmış ya da yayımlanmamış bilimsel çalışmalar artık tamamen ya da kısmen elektronik ortamlarda oluşturulmakta ve paylaşılmaktadır. Akademik sosyal ağlar bilimsel bilginin dijital olarak paylaşılmasını yaygınlaştırmanın yanı sıra, bilim insanlarının birbirleriyle kısa sürede etkileşim kurmasına ortam sağlamaktadır. Bu platformlar araştırmacılar arasında yayınlara erişim talebinde bulunma, yayınlara ilişkin yorum yapabilme, ilgili alanda güncel gelişmelerden anında haberdar olma gibi bilimsel iletişim etkinliklerine olanak sunmaktadır.

Dünyada araştırmacılar tarafından kullanılan pek çok akademik sosyal ağ mevcuttur. Bunlara örnek olarak, ResearchGate, Academia.edu, Google Scholar, Epernicus, ScienceStage.com, LinkedIn, Mendeley, ImpactStory, Kudos ve Edmodo verilebilir. Burada Google Scholar, ResearchGate, Academia.edu ve Mendeley akademik sosyal ağları tanıtılmıştır.

Google Scholar (GS), 2004 yılında Google tarafından piyasaya sürülen bilimsel makaleler ve konuları içeren bir arama motorudur. Google Scholar Citations (GSC) platformu ise, 2011 yılında oluşturulmuştur. Genellikle bir akademik kuruma bağlı ya da akademik çalışma yapan bireylerin ilgi alanlarını ve yayınlarını ekleyerek kendi sayfalarını (profillerini) oluşturabildikleri bir akademik sosyal ağıdır. GSC, yazarların makalelerine yapılan atıfları takip etmelerini sağlar. Yazarlar yayınlarını kimin atıf gösterdiğini görebilir. Yazar, profilini herkese açık hale getirirse, diğer kullanıcılar yazarı GS’da aradığında GS sonuçlarında yazara ait bilgiler ve profil linki yer alır. GSC’da yer alan profile otomatik olarak makaleler eklenebileceği gibi makaleler istenildiği zaman manuel olarak da eklenebilir. GS’daki bir çalışmaya yeni bir atıf yapıldığında atıf metrikleri otomatik olarak hesaplanarak yazar profiline yansır (Google Scholar, 2020).

ResearchGate, 2008 yılında tıp alanından bilim insanları Dr. Ijad Madisch, Dr. Sören Hofmayer ve bilgisayar bilimcisi Horst Fickenscher tarafından oluşturulmuş akademik bir sosyal ağıdır. Günümüzde 15 milyondan fazla üyeye sahiptir. ResearchGate misyonunu, “bilim dünyasını birbirine bağlamak ve araştırmayı herkese açık hale getirmek” olarak belirlemiştir (ResearchGate, 2020). Bu ifade kurucularının açık erişime desteklerini dile

getirmektedir. Böylelikle açık erişim hedefiyle bilimsel çalışmalar daha hızlı bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir. ResearchGate, araştırmacıların yayınlarını/verilerini paylaşması, meslektaşları ya da diğer araştırmacılarla iletişim kurmalarını, araştırmacıların kendilerine ait istatistikleri almalarını, atıf sayılarını öğrenmelerini sağlamanın yanı sıra diğer araştırmacılara sorular sormayı, araştırmaları ile ilgili sorunları çözmeyi de sağlar. Araştırmacılara profil ekleme, güncelleme ve en son araştırmaları takip etme olanağı sunar. Ayrıca, çeşitli kategorilerde iş ilanları da içeren bir platformdur (ResearchGate, 2020).

Academia.edu, akademisyenlerin araştırma çıktılarını paylaştıkları bir platformdur. Şirketin misyonu, “dünya düzeyinde bilimsel araştırmaları hızlandırmak” olarak ifade edilmektedir. Akademisyenler, araştırmalarını paylaşmak, araştırmalarının etkisi yönelik derin analitik çalışmaları ve takip ettikleri akademik araştırmaları izlemek için Academia.edu’yu kullanmaktadır. 111 milyondan fazla akademisyen, Academia.edu’ya kayıt yaparak 24 milyon yayın eklemiştir (Academia.edu, 2020). Academia.edu, kullanıcılarının bir profil oluşturmalarına, çalışmalarını yüklemelerine ve ilgi alanlarını seçmelerine olanak tanır. Araştırmacılar benzer ilgi alanlarına sahip diğer kullanıcıların ağlarını inceleyebilir.

Hem ResearchGate hem de Academia.edu, kullanıcılarına, platform üzerinden soru sorma ve sorulara yanıt verme olanağı sunar. Her iki ağ da kullanıcıları bağlı oldukları kuruma göre gruplayarak meslektaşlarını görmesini sağlar. Academia.edu, bağlı olunan kurumu belirtmek için bir alt alan adı kullanarak bağlılığı ResearchGate’den bir adım daha ileri götürür (Ovadia, 2014, s.165-166). Örneğin, Ankara Üniversitesi profilleri ankara.academia.edu ile başlar. Her iki site de, kullanıcıların diğer kullanıcıların ağ etkinliğini izleyebilecekleri, yayınlarını, soru ve cevaplarını ekleyebilecekleri özelliklere sahiptir. Bu sitelerde kullanıcılar profiller oluşturur, ortak yazarları belirler, makalelerini ekler ve verimli araştırma işbirlikleri geliştirir (Bonaiuti, 2015).

Resmi adı Mendeley Institutional Edition (MIE) olan Mendeley sosyal ağı başlangıçta, araştırmacıların çalışmalarını yönetmelerine ve geliştirmelerine yardımcı bir referans yönetim sistemi olarak yapılandırılmıştır. Bu işlevinin yanı sıra Mendeley 6 milyon kullanıcısı ile sosyal bir ağ özelliği de taşımaktadır. Sloganı “Mendeley araştırmanızı hayata geçirir, böylece yarın üzerinde bir etki yaratabilirsiniz.” şeklinde oluşturulmuştur (Mendeley, 2020).

Mendeley, araştırmacıların kendi alanlarındaki meslektaşlarının yayınlarını, konferans katılımlarını, ödülleri vb. izlemelerine ve benzer araştırma ilgi alanlarına sahip insanları keşfetmelerine yardımcı olan bir araştırma ağıdır (Mendeley, 2020b).

Referans yönetim siteleri okuyuculara odaklanıp, kullanıcıların çalışmaları için ilgili referansları bulmasına, toplamasına ve paylaşmasına yardımcı olurken, Academia.edu ve ResearchGate daha çok araştırma üreticilerine odaklanır (Bonaiuti, 2015).

Çalışmanın ilerleyen bölümünde kuramsal olarak akademik sosyal ağların ortak özellikleri ve farklı yönleri incelenmiştir. Literatür taramasında akademisyenlerin

akademik sosyal ağ kullanımları ile ilgili görüşlerinin alındığı uygulamalı araştırmalara yer verilmiştir. Çalışmanın son bölümünde alan araştırması olarak Türkiye’de akademisyenlerin bu platformları kullanım eğilimleri ve farkındalık düzeyleri ölçülmüştür.

1.1.Akademik Sosyal Ağların Özellikleri ve Karşılaştırılmaları

Jeng, He ve Jiang (2015, s. 890)’e göre akademik sosyal ağ, "akademisyenlere profesyonel ağlarını diğer araştırmacılarla birlikte kurmak ve araştırma yaparken çeşitli faaliyetlerini yürütmek için yardımcı olabilecek çevrimiçi bir hizmet, araç veya platformu" ifade eder. "Akademik sosyal ağ terimi, çevrimiçi ağ oluşturmanın faydalarını belirli bir akademik kitleye ulaştırmaya çalışan platformları kapsar. Bu ağlar, profil oluşturma ve ilişkileri kolaylaştırmak için geliştirilenler (Facebook'a benzer; örnekler arasında Academia.edu ve ResearchGate) ile öncelikle akademik içeriği yayınlama ve paylaşmaya odaklanan ve daha sonra sosyal ağ yeteneklerini ekleyenler (Mendeley gibi) şeklinde iki kategoride değerlendirilebilir." (Jordan, 2019, s. 2).

Açık erişim yayıncılığının ek bir formatı olarak akademik sosyal ağlar, akademik havuzlara kıyasla daha yüksek hız ve kontrol, daha geniş erişim ve atıf gibi avantajlar sunar (Jordan, 2019, s.11). Ayrıca görünürlük ve etkinin artırılması ve değerlendirilmesi açısından incelendiğinde, akademik sosyal ağlar akademisyenler için çok çeşitli olanaklar (profil ekleme, meslektaş tanıma, literatürü takip etme, kaynak düzenleme, güncel kalma, karşılıklı soru-cevap vb.) sunmaktadır.

Akademik sosyal ağlar, makalelerin yüklenmesi, etiketlenmesi ve atıfların takibi gibi akademik gereklilikler için özel araçlarla birlikte, kişisel bir profilin ve akranlarla etkileşimin oluşturulması gibi geleneksel sosyal ağ öğelerini barındırırlar (Jordan, 2015). Tablo 1’de dünya genelinde yaygın olarak kullanılan akademik sosyal ağlar (Academia.edu, ResearchGate, Mendeley) sağladıkları araçlar açısından analiz edilmiştir. Bu tablo, çalışma kapsamında yer alan ağların özelliklerini yansıtmaları açısından önemli görülmektedir.

Tablo 1: Akademik Sosyal Ağların Sağladıkları Araçlar Açısından Karşılaştırılması

Akademik Sosyal Ağların Araçları	Academia.edu	ResearchGate	Mendeley
Tartışma Panoları	0	✓	✓
Dosya depolama alanı	0	0	✓
E-mail/Mesaj	✓	✓	✓
Atıf sayısı	0	✓	0
Altmetri	✓	✓	0
Açık/yarı açık erişim sağlama	✓	✓	✓
Grup işbirliği	0	0	✓
Referans yönetimi	0	0	✓
İşbirliği içinde belge işleme	0	0	✓
Ağ görünürlüğü	✓	✓	✓
Yayın yükleme	✓	✓	✓
Sosyal medya sitelerine link verme	✓	✓	✓

Kaynak: Espinoza Vasquez & Caicedo Bastidas (2015, s.2)¹

¹Espinoza Vasquez & Caicedo Bastidas (2015, s.2) çalışmadan alınan tablonun ilgili ağları alınmıştır.

İncelenen iki ağ, ResearchGate ve Academia.edu benzer özelliklere sahiptir. Bu ağlar, akademik kurumlara bağlı araştırmacılara özeldir ve araştırma, makale ve bilgi paylaşımı gibi akademik faaliyetlerde uzmanlaşırlar. Ayrıca, kullanıcıların yayınlarını takip etmelerini, yayınların ne sıklıkta görüntülediğini ve aldıkları atıfları izleyerek bilgi alışverişini kolaylaştıran araçlar da sağlarlar. Her ikisi de kullanıcıların topluluğa genel sorular göndermesine ve kurumlarına göre araştırmacıları düzenlemesine izin verir (Meishar-Tal ve Pieterse, 2017, s.2). Diğer akademik sosyal ağlarla karşılaştırıldığında Mendeley'in, grup işbirliği, işbirliği içinde belge işleme ve referans yönetimi araçlarını sağlaması açısından öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca Tablo 1'de yer almayan fakat akademik sosyal ağlar içerisinde sadece ResearchGate'in sahip olduğu bir puanlama özelliği mevcuttur. RG Skoru olarak adlandırılan bu puan, ResearchGate'de bir profil oluşturan her araştırmacı için hesaplanır.

Diğer akademik sosyal ağların sağladığı olanaklardan farklı olarak GS bir arama motoru olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle çalışmada incelenen akademik sosyal ağlarla karşılaştırıldığında farklı bir yapı sergilemektedir. Ancak son yıllarda özellikle yayın ve atıf takibine odaklandığı dikkati çekmektedir. Bununla beraber her geçen gün araştırmacıların kullanımını motive edebilecek yeni özellikleri ile çok hızlı gelişim göstermektedir. Tablo 1'de sunulan araçlar dikkate alındığında, GSC'in atıf sayısı verme, açık erişim, ağ görünürlüğü ve yayın yükleme olanaklarını sağladığı görülmektedir.

1.2.Akademisyenlerin Akademik Sosyal Ağları Kullanımları ile İlgili Diğer Çalışmalar

Literatür incelendiğinde uluslararası düzlemde akademik sosyal ağları konu alan pek çok çalışma bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın kapsamı göz önünde bulundurularak, literatür taramasında akademisyenlerin akademik sosyal ağ kullanımları ile ilgili görüşlerinin anket yoluyla alındığı araştırmalara yer verilmiştir.

İlk olarak akademik sosyal ağlar konusunda yapılan en kapsamlı çalışmadan söz edilecektir. Van Noorden (2014), bilim insanlarının neden sosyal medyayı kullandığını araştırmış; bilim insanları ve sosyal ağlar arasındaki çevrimiçi işbirliğinden bahsetmiştir. Çalışma kapsamında yürütülen ankette sosyal ağlar ve akademik sosyal ağlar birlikte değerlendirilmiştir. Bu araştırmada 2014 yılında Nature tarafından düzenlenen ve 95 ülkeden 3.500 bilim insanının yanıtlarına dayanan anket ile veriler toplanmıştır. Google Scholar'ın, en çok tanınan ve ziyaret edilen bilimsel sosyal medya ağı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bulgulara göre ikinci sırayı ResearchGate almaktadır. Bu ağları LinkedIn ve Facebook takip etmektedir. Mendeley ve Academia.edu tanınırlığı ve ziyaret sıklığı açısından son sıralarda yer almaktadır.

Lupton (2014), çalışmalarının bir parçası olarak, uluslararası düzeyde akademisyenlerin sosyal medya kullanımlarını incelemek için 711 akademisyen ile bir anket yapmıştır. Katılımcıların büyük kısmı Academia.edu ve ResearchGate kullanımı konusunda olumlu görüş bildirmişlerdir. Ankete katılanların çoğunluğu sosyal medyayı kullanma konusunda çok

olumluyken, bir dizi endişelerini de dile getirmişlerdir. Bunlar arasında gizlilik, kişisel ve profesyonel kullanım arasındaki sınırların bulanıklaşması, akademik kariyerinin sosyal medyanın haksız kullanımı nedeniyle tehlikeye girme riski, güvenilirlik sorunu, yayınlanan içeriğin kalitesi vb. yer almaktadır.

Espinoza Vasquez ve Caicedo Bastidas (2015) çalışmalarında belirledikleri kriterlerden en az üç tanesini taşıyan beş akademik sosyal ağ sitesinin (ResearchGate, Mendeley, Academia.edu, ImpactStory, LinkedIn) hizmetlerini ve araçlarını karşılaştırmışlardır. Genel olarak akademik sosyal ağların kullanıcıya sunduğu araçları belirlemesi açısından da değerlendirilebilecek bir çalışmadır. Bulguların akademisyenlerin ve araştırmacıların akademik sosyal ağ seçimleri hakkında bilinçli kararlar vermelerine yardımcı olacağını düşünmektedirler.

Nández ve Borrego (2013) ile Megwalu (2015), Academia.edu'nun akademisyenler üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Her iki çalışmada da veriler Academia.edu'dan elde edilmiş ve anket yöntemi uygulanarak akademisyenlerden veri toplanmıştır. Bu iki araştırmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Megwalu (2015); Fizik, Dilbilim ve Sosyoloji araştırmacılarının Academia.edu sitesinde iletişim davranışlarını, bunları kullanma motivasyonlarını ve siteyi kullanımlarının profesyonel faaliyetlerine yönelik etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Bu çalışmada fizikçilerin aksine, dilbilimcilerin ve sosyologların Academia.edu ve diğer akademik sosyal ağları kullanmaya daha yatkın oldukları sonucuna ulaşırlarken, Nández ve Borrego (2013) sosyal bilimler akademisyenlerinin yoğun olarak Academia.edu'yu kullandığını sonucuna ulaşmışlardır.

ResearchGate, Academia.edu, LinkedIn, Mendeley ve Zotero olmak üzere beş akademik sosyal ağın kapsama alındığı bir diğer çalışmada (Sheikh, 2016), CIIT (COMSATS Institute of Information Technology-Islamabad) öğretim üyelerinin bu ağlara ilişkin farkındalıkları, kullanımları ve bakış açıları araştırılmıştır. Yapılandırılmış bir anket yardımıyla verilerin toplandığı çalışmada, bulgular öğretim üyelerinin çoğunluğunun son üç yıl boyunca bu akademik sosyal ağların farkında olduğunu göstermektedir. Ankete katılanların çoğu, birden fazla akademik sosyal ağın üyesidir. Öğretim üyeleri ayrıca haftada iki kez olmak üzere yarım saat boyunca akademik sosyal ağları ziyaret ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar bu platformları çoğunlukla şu amaçlarla kullandıklarını ifade etmişlerdir: uzmanlarla etkileşimde bulunmak, araştırma çıktılarını tanıtmak / paylaşmak, tartışmalara katılmak, en yeni araştırma eğilimleri hakkında fikir edinmek ve araştırma problemlerini çözmeye yardım almak. CIIT öğretim üyelerinin akademik sosyal ağ kullanma konusundaki görüşleri de çok olumlu bulunmuştur. LinkedIn en yüksek kullanım düzeyinde yer alıp bu ağı sırasıyla ResearchGate, Academia.edu, Mendeley ve Zotero takip etmektedir.

El-Berry (2015) ise çalışmasında, South Valley Üniversitesi (Mısır) akademik personelinin beş akademik sosyal ağ (ResearchGate, Academia.edu, LinkedIn, Mendeley ve Scholastica) hakkında farkındalığını ve kullanımını araştırmaya amaçlamaktadır.

Akademisyenlere uygulanan anket ile elde edilen verilerin (90 akademisyen) analizi sonucunda, katılımcıların çoğunun akademik sosyal ağları bildiği ve kullandığı ortaya çıkmıştır. ResearchGate'in en yüksek farkındalık ve kullanım seviyesini sahip olduğu, bu ağı sırasıyla LinkedIn, Academia.edu, Mendeley ve Scholastica'nın izlediği görülmüştür.

Hindistan'ın Delhi Merkez Üniversitelerindeki akademisyenlerin akademik sosyal ağları kullanımının araştırıldığı çalışmada (Asmi ve Margam 2018), 180 akademisyenden geri bildirim alınmıştır. Araştırmanın bulguları, akademisyenlerin akademik sosyal ağlar hakkında bilgi sahibi olduklarını ortaya koymaktadır. Bu akademisyenlerin en çok kullandıkları akademik sosyal ağların ResearchGate ve Academia.edu olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma sonuçlarına göre ResearchGate diğer bilim insanları ile iletişim kurmak için kullanılmakta, Academia.edu ise araştırmaları paylaşmak ve takip etmek için kullanılmaktadır. Ayrıca akademisyenler akademik sosyal ağları zaman alıcı bulduklarını ve bu platformlardaki veri güvenliği konusundaki endişelerini de dile getirmişlerdir.

Ali ve Richardson (2018), Pakistan'da 5 devlet üniversitesinde sosyal bilimler fakültelerindeki akademisyenlerin akademik sosyal ağları kullanımları ile ilgili araştırmalarında, 68 yanıtı değerlendirmişlerdir. Buna göre bir akademik sosyal ağı erişimin birincil nedeninin, sitede makaleler aramak olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Akademisyenlerin çoğunun (% 52.94) ResearchGate'i tercih ettiği, Academia.edu ve Google Scholar'ın % 39,71 oranında tercih edildiği tespit edilmiştir. Katılımcıların % 5'inden azı Mendeley veya Microsoft Academic'i tercih ettiklerini bildirmişlerdir. Bu araştırmada akademisyenlerin % 80'inden fazlası birden fazla akademik sosyal ağı kullandığını da belirtmiştir. Ayrıca çalışma kapsamında akademisyenlerin akademik sosyal ağlara erişim sıklıkları da tespit edilmiştir. Katılımcıların yarısından fazlası (% 54.42) günde en az bir kez bir ağı eriştiği belirtmiştir. Dörtte biri (% 25) sıklık düzeyi olarak "ne zaman ihtiyacım olursa" seçeneğini seçmiştir. Yaklaşık beşte biri (% 20.58) erişiminin genellikle haftada bir veya iki kez olduğunu belirtmiştir. Araştırmanın sonuçları ayrıca, akademisyenlerden bu ağlara kendi yayınlarını yükleyenlerin öncelikli olarak atıf sayılarını artırma amacıyla olduklarını göstermektedir.

Meishar-Tal ve Pieterse (2017) çalışmaları kapsamında, akademisyenlerin akademik sosyal ağları kullanım durumlarını ve bu sitelerin algılanan faydalarını incelemektedir. İsrail'deki üç akademik kurumundaki tüm öğretim üyelerine (298 kişi) anket formu gönderilmiştir ve 81 öğretim üyesinden (toplam sayının %27'si) geri bildirim alınmıştır. Bulgular, araştırmacıların akademik sosyal ağları temel olarak bilgi kullanımı ve paylaşımı ve diğerleriyle etkileşim için kullandığını göstermektedir. Kullanıcıları akademik sosyal ağları ziyaret etmeye motive eden dört ana belirleyici neden bulunmuştur: öz-tanıtım ve öz-güven destekleme, mesleki bilgi edinme, bir mesleki topluluğuna ait olma ve meslektaşlarla etkileşim.

Bir diğer çalışmada ise Malezya akademisyenleri arasında akademik sosyal ağların kullanımını ve sağladığı yararları, hangi özel amaç için kullanıldığını veya kullanılmama nedenleri araştırılmıştır (Salahshour, Dahlan & Iahad, 2016). Akademisyenlere uygulanan

210 anket değerlendirilmiştir. Bu araştırmanın genel bulguları, araştırmacılar arasında akademik sosyal ağ kullanım oranının düşük olduğunu göstermektedir. En popüler akademik sosyal ağlar ResearchGate ve Academia.edu olarak belirlenmiştir. Ayrıca, cinsiyet, yaş, pozisyon, disiplin ve deneyim arasında akademik sosyal ağların kullanımı üzerinde sadece akademik pozisyon etkili olmuştur. Akademik sosyal ağları kullanan akademisyenler, bu ağları kullanma nedenleri olarak, işbirlikçi ve akranlar arası öğrenme, araştırma ve öğrenmeye yardımcı olma ve araştırmacıların belgeleri paylaşmalarını sağlama olarak bildirmişlerdir. Ayrıca meslektaşlarla iletişim (kurum içi ve kurum dışı), teknolojiye karşı tutum ve bu yöndeki kazanımlar akademik sosyal ağları kullanmanın itici güçleri olarak kabul edilmektedir. Akademik sosyal ağların kullanımıyla ilgili temel kaygular ise; güven ve gizlilik olarak düşünülmektedir.

Jeng, He ve Jiang (2015), Mendeley kullanan akademisyenlerin, Mendeley'deki grupları ve üyelerini incelemişler, çevrimiçi anket ile kullanıcıların ortak etkinlikleri, kullanım alışkanlıkları ve gruplara katılma motivasyonları hakkında 146 katılımcıdan yanıt almışlardır. Bu vaka çalışmasının sonuçları; "Katılımcıların araştırma temelli özelliklerle meşgul oldukları kadar sosyal ve temel özelliklere katılmadıkları ve daha fazla gruba katılan kullanıcıların profesyonel görünürlüğünü artırmak için daha güçlü bir motivasyona sahip oldukları, okudukları araştırma makalelerini grup okuma listelerine ekledikleri" şeklinde özetlenebilir.

Türkiye'de akademik sosyal ağlara ilişkin iki çalışma tespit edilmiştir. 2013 tarihli ilk çalışmada (Güler ve Mutlu), Academia.edu ve ResearchGate akademik sosyal ağları ele alınmış ve bu ağlara üyelikleri olan Anadolu Üniversitesi akademisyenleri üzerinde Araştırma yapılmıştır. Araştırmada, akademisyenlerin sosyal ağları kullanım düzeyi, kullanım amacı, kullanım sıklığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Yapılan anket ile elde edilen bulguların sonucunda araştırmacıların akademik sosyal ağları kullanma düzeyinin yüksek olmadığı gözlenmiştir. Bu çalışmadan daha geniş kapsamlı ikinci çalışma, (Bardakçı, Arslan ve Kocadağ Ünver, 2018), akademisyenlerin akademik sosyal ağ hizmetlerini nasıl kullandığını araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın verileri yazarlar tarafından geliştirilen bir anketle toplanmıştır. Araştırmanın katılımcıları, Türkiye genelinde 34 farklı üniversiteden ve 29 farklı bölümden 95 bilim insanıdır. Bulgulara göre, akademik sosyal ağlar akademisyenler tarafından yaygın olarak kullanılmasına rağmen, katılımcıların çoğunluğunun bunları diğer araştırmacılarla işbirliği kurmak için bir bilgi edinme yolu olarak görmedikleri tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları sosyo-kültürel yönler ve bilimsel toplantılar açısından ve akademik sosyal ağların, dünya çapındaki araştırmacılarla işbirliği ve bilgi geliştirme sürecinde nasıl bir rol oynayabileceği açısından tartışılmıştır.

2. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Araştırmanın amacı; akademik sosyal ağları tanımlamak, özelliklerini ortaya koymak ve bu ağların karşılaştırmalarını yapmaktır. Akademik sosyal ağların çeşitli yönlerinin ele alındığı çalışma kapsamında ayrıca akademisyenlere bir anket uygulanmıştır. Anket aracılığıyla, akademisyenlerin sosyal ağlar ile akademik

sosyal ağların kullanım durumunun ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda; Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü akademisyenlerine yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sosyal ağlar ve akademik sosyal ağlar ne düzeyde kullanılmaktadırlar?
2. Sosyal ağ ve akademik sosyal ağ kullanımlarında benzerlik var mıdır?
3. Hangi akademik sosyal ağlar, ne kadar sıklıkla kullanılmaktadırlar?
4. Sosyal ağlar ve akademik sosyal ağlar hangi amaçlar için kullanılmaktadırlar?

Bu çalışmada akademik sosyal ağlar konusunda kuramsal temeli oluşturmak için 'akademik sosyal ağ terimi' literatürde kavramsal olarak incelenmiştir. Çalışmada, literatürün de desteklediği üzere dünyada araştırmacılar ve akademisyenler arasında yaygın olarak kullanılan ve birbirine benzer özellikleri bulunan akademik sosyal ağlardan Google Scholar, ResearchGate, Academia.edu ve Mendeley kuramsal olarak inceleme kapsamına alınmıştır. Bunların yanı sıra Ankara'daki Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri (Ankara Üniversitesi-AÜ, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi-AYBÜ, Hacettepe Üniversitesi-HÜ Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri) akademisyenlerinin akademik sosyal ağlar konusundaki farkındalıkları ve bilgi düzeylerini saptamak için de anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırmanın evreni, Bilgi ve Belge Yönetimi (BBY) akademisyenlerinden oluşmaktadır. Örneklem ise Ankara'daki Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri akademisyenlerinden oluşmaktadır.

Çalışma kapsamında uygulanan anketin amacı, katılımcıların sosyal ağlar ve akademik sosyal ağlar hakkında tutum ve eğilimlerini ortaya çıkarmak ve bu konuda farkındalık oluşturmaktır.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesi ile akademisyenlerin akademik sosyal ağların kullanımı hakkındaki olumlu ve olumsuz yaklaşımları analiz edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, anket kapsamında BBY bölümü akademisyenlerinin hangi akademik sosyal ağları kullanmakta oldukları ve hangi amaçlar için tercih ettikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ankette akademisyenlerin birden fazla akademik sosyal ağı kullanma eğiliminde olup olmadıklarını belirlemeye yönelik sorulara da yer verilmiştir. Böylelikle çalışma, bilimsel iletişimde akademisyenlere görünürlüklerini ve etkilerini artırmaları için akademik sosyal ağların kullanımını teşvik etmesi açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan 50 akademisyenin üniversitelere dağılımı şu şekildedir: AÜ BBY: 17

akademisyen; AYBÜ BBY: 12 akademisyen; HÜ BBY: 21 akademisyen. Araştırmacılar tarafından geliştirilen ve Google Formlara eklenen anketin linki 29 Mayıs 2018 ve 06 Haziran 2018 tarihlerinde e-posta yoluyla akademisyenlere gönderilmiştir. Anket kişisel bilgilerin sorulduğu birinci bölüm, sosyal ağ kullanımının ölçüldüğü ikinci bölüm ve akademik sosyal ağ kullanım düzeyinin ölçüldüğü üçüncü bölüm olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır. Toplam soru sayısı 13'tür. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS Veri Analiz programı kullanılmıştır.

3. Bulgular, Değerlendirme ve Yorum

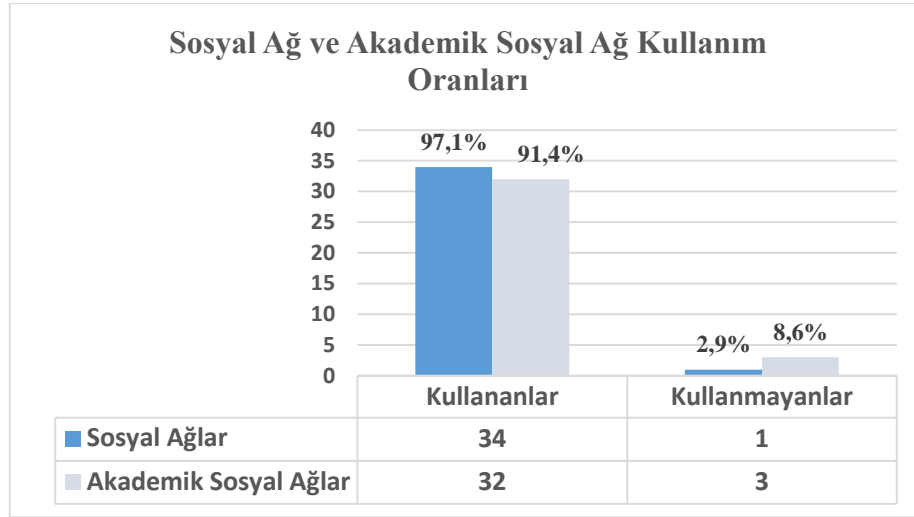
Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmanın örneklemini oluşturan 50 akademisyenden 35'i anketi yanıtlamıştır. Anketin yanıtlanma oranı %70'tir. Anketi yanıtlayan 35 akademisyene ait bilgiler şu şekildedir:

- Akademisyenlerin 22'si kadın (62,9), 13'ü (%37,1) erkektir.
- Akademisyenlerin unvanlarına göre dağılımı; 14 araştırma görevlisi (%40), 13 profesör doktor (%37,1), 4 doçent doktor (%11,4), 3 doktor öğretim üyesi (%8,6) ve 1 öğretim görevlisi (%2,9) şeklindedir.
- Anketi yanıtlayan 17 akademisyen (%48,6) Ankara Üniversitesi'nde, 11 akademisyen (%31,4) Hacettepe Üniversitesi'nde ve 7 akademisyen (%20) de Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde görev yapmaktadır.

Sosyal Ağların ve Akademik Sosyal Ağların Kullanım Düzeyi Karşılaştırması

Anketi yanıtlayan akademisyenlerin 34'ü (%97,1) en az bir sosyal ağa üye olduğunu belirtmiştir. Sadece 1 akademisyen sosyal ağları kullanmadığını belirterek, sosyal ağları kullanmama nedenini "Sosyal ağlara katılmaya ilgi duymuyorum." seçeneğini işaretleyerek açıklamıştır. Akademisyenlerin, akademik sosyal ağları kullanma durumuna bakıldığında, 32 akademisyenin akademik sosyal ağları kullandığı, 3 akademisyenin ise kullanmadığı görülmektedir (Grafik 1).

Grafik 1: Sosyal ağların ve akademik sosyal ağların kullanım oranı

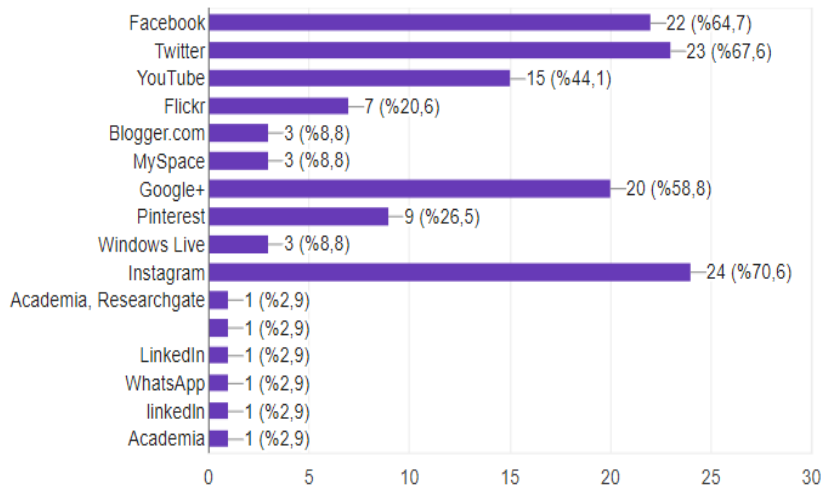
Akademik sosyal ağları kullanmadığını belirten akademisyenlere, bu ağları kullanmama nedeni ya da nedenleri sorulmuştur. Elde edilen bulgulara göre akademik sosyal ağları kullanmadığını belirten 3 akademisyen, birden fazla seçeneği işaretleyebildikleri soruda, “Akademik sosyal ağları kullanmak için bir zorunluluk bulunmuyor.” seçeneğini, “Akademik sosyal ağlardan haberdarım, yararlı buluyorum ancak zamanım yok.” seçeneğini ve “Akademik sosyal ağları kullanmayı gereksiz buluyorum.” seçeneğini işaretlemişlerdir.

Anketi yanıtlayan akademisyenlerin hem sosyal ağları hem de akademik sosyal ağları birbirine yakın çoğunlukla kullandıkları tespit edilmiştir. *Akademik sosyal ağlar* ile karşılaştırıldığında, BBY Bölümleri

akademisyenlerinin *sosyal ağları* kullanma konusunda daha olumlu yaklaşımları olduğu görülmüştür.

Sosyal Ağların ve Akademik Sosyal Ağların Kullanım Düzeyi

Akademisyenlerin kişisel bir hesabının olduğu sosyal ağlar Grafik 2’de verilmiştir. Buna göre akademisyenlerin en çok hesabının olduğu sosyal ağ Instagram (24 kişi, %70,6)’dır. Bunu Twitter (23 kişi, %67,6) ve Facebook (22 kişi, %64,7) takip etmektedir. Akademisyenlere hangi sosyal ağları kullandıkları sorulduğunda, ResearchGate, Academia ve LinkedIn platformlarını da diğer seçeneğinde eklemişlerdir. Çalışmada bu platformlar akademik sosyal ağlar kapsamında ele alınmaktadır.

Grafik 2: Akademisyenlerin kişisel hesabının olduğu sosyal ağlar

BBY akademisyenlerinin akademik sosyal ağları kullanım sıklığına ilişkin elde edilen verilere göre, GS akademisyenler tarafından haftada en az bir defa 13 kez en sık kullanılan akademik sosyal ağ olarak

görülmektedir. ResearchGate ve Academia.edu’nun kullanım sıklığında benzer bir durum gözlenmektedir. Mendeley de ise gereksinim duyduğumda/ düzensiz aralıklarla seçeneği 11 ile öne çıkmaktadır. (Tablo 2).

Tablo 2: Akademisyenlerin Akademik Sosyal Ağları Kullanım Sıklığı

Akademik Sosyal Ağlar	Kullanım Sıklığı				Sadece üyeliğim var
	Her gün	Haftada en az bir defa	Ayda en az bir defa	Gereksinim duyduğumda / Düzensiz aralıklarla	
ResearchGate	1	10	7	10	1
Academia.edu	1	9	8	9	0
Google Scholar	5	13	5	6	0
Epernicus	0	0	0	1	1
ScienceStage.com	0	0	0	1	1
LinkedIn	1	7	2	8	4
Mendeley	0	2	1	11	2
ImpactStory	0	1	0	1	2
Kudos	0	0	0	1	1
Edmodo	0	0	0	2	1

Akademisyenlerin birden fazla sosyal ağı ve akademik sosyal ağı kullanma eğiliminde oldukları ortaya çıkarılmıştır. Akademisyenlerin en çok kullandığı sosyal ağlar Instagram, Twitter, Facebook'tur. BBY bölümleri akademisyenlerinin sırasıyla GS, ResearchGate ve Academia.edu akademik sosyal ağlarını sıklıkla kullandıkları tespit edilmiştir. Bu sıralama Van Noorden'ın (2014) dünya üniversiteleri düzeyinde yürüttüğü çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Her iki çalışmanın bir diğer ortak yönü ise sosyal ağ ve akademik ağları araştırmada bir arada değerlendirmiş olmasıdır. Lupton (2014), El-Berry (2015), Salahshour vd. (2016) ve Asmi ve Margam (2018) tarafından yapılan çalışmalarda RG ve Academia.edu araştırmacılar tarafından en çok tercih edilen akademik sosyal ağlar olmuştur. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü akademisyenlerinin tercihleri ile benzerlik göstermektedir.

En çok tercih edilen akademik sosyal ağlar içerisinde LinkedIn ve Mendeley ağlarının kullanım sıklıkları da dikkati çekmektedir. Mendeley'in gereksinim duyulduğunda ifadesiyle belirtilen kullanım oranının akademisyenler tarafından yüksek olması dikkat çekmektedir. Mendeley'in diğer akademik sosyal

ağlardan farklı olarak aynı zamanda bir referans yönetim aracı olması, gereksinim duyulduğunda kullanımının daha yoğun olabildiğini sağlamaktadır. Ayrıca Elsevier BV ve TÜBİTAK-ULAKBİM tarafından yapılan anlaşmalar çerçevesinde 2016-18, 2019-21 yılları arasında EKUAL hizmetlerinden yararlanan tüm üyelere Mendeley Institutional Edition ücretsiz olarak sağlanmaktadır. Bu durum üniversitelerde Mendeley kullanımını teşvik etmekte ve kullanımını olumlu yönde etkilemektedir.

Sosyal Ağların ve Akademik Sosyal Ağların Kullanılma Amaçları

BBY bölümleri akademisyenlerinin sosyal ağ kullanma nedenleri Tablo 1'de yer almaktadır. Buna göre sosyal ağlar en yüksek oranda "bilgi edinmek" (31 kişi, %91,2) için kullanılmaktadır. Bu seçeneği "Aile ve arkadaşlarımla iletişim halinde olmak" (22 kişi, %64,7) seçeneği ile "Akademik çalışma ve etkinlikleri duyurmak ve paylaşmak" ile "Paylaşımında bulunmak için (video, fotoğraf, müzik vs.)" (21 kişi, %61,8) seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Tablo 3: Sosyal Ağların Kullanılma Nedenleri

Sosyal Ağların Kullanılma Nedenleri	Kişi Sayısı	Yüzde*
Bilgi edinmek	31	91,2
Aile ve arkadaşlarımla iletişim halinde olmak	22	64,7
Paylaşımında bulunmak (video, fotoğraf, müzik vs.)	21	61,8
Akademik çalışma ve etkinliklerini duyurmak ve paylaşmak	21	61,8
Mesleki ve ticari olarak iletişim kurmak	19	55,9
Mesaj/e-posta göndermek	19	55,9
Görüş alışverişinde bulunmak	18	52,9

Deneyimlerimi paylaşmak	14	41,2
Yeni arkadaşlar edinmek	4	11,8
Oyun oynamak	3	8,8

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için toplam %100'ü aşmaktadır.

BBY bölümleri akademisyenlerinin akademik sosyal ağları kullanma amaçlarına bakıldığında; “Alanıyla ilgili yayınları takip etmek” amacının akademik sosyal ağları kullanan 32 akademisyen tarafından işaretlenerek öne çıktığı, bunu “Alanıyla ilgili yenilikleri takip etmek”

amacının 29 kişi ile izlendiği görülmektedir. 26 kişi “Akademik çalışmalarını paylaşmak” amacı ile ve 24 kişi de “Kendi çalışmalarına ait atıf ve takipçi sayılarını görmek” amacı ile bu ağları kullandığını belirtmiştir (Tablo 3).

Tablo 4: Akademik Sosyal Ağların Kullanılma Amaçları

Akademik Sosyal Ağların Kullanılma Amaçları	Kişi Sayısı	Yüzde*
Akademik çalışmalarımı paylaşmak	26	81,3
Alanımla ilgili yayınları takip etmek	32	100
Alanımla ilgili yenilikleri takip etmek	29	90,6
İşbirliği yapabileceğim kişileri belirlemek	16	50
Belirli kişi ya da grupları takip etmek	17	53,1
Tarafıma gelen yayın isteklerini göndermek	12	37,5
Kendi çalışmalarına ait atıf ve takipçi sayılarını görmek	24	75
Yayınlarımı yükleyebileceğim bir platform olarak (depo)	17	53,1
Referans yönetim aracı olarak	10	31,3
Diğer araştırmacılara yayın önermek	4	12,5
Belirli konu, çalışma, proje vb etkinliklerle ilgili sorulara katkı vermek, görüş alışverişinde bulunmak	13	40,6

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için toplam %100'ü aşmaktadır.

Sosyal ağları kullanan akademisyenlerin çoğunluğu tarafından bu ağların bilgi edinmek, akademik çalışma ve etkinliklerini duyurmak ve paylaşmak ile mesleki anlamda iletişim kurmak için kullandıkları tespit edilmiştir. Sosyal ağları kullanan akademisyenlerin pek çoğu bu ağları “akademik çalışma ve etkinliklerin duyurulması ve paylaşılması” amacı için kullanmaktadır. Dolayısıyla hem sosyal hem de akademik sosyal ağların akademisyenler tarafından kullanım amaçlarında bir örtüşme olduğu tespit edilmiştir. Bu durum sosyal ağların akademik amaçla kullanımının da söz konusu olduğunun bir göstergesidir. Akademik sosyal ağ kullanan akademisyenlerin tamamı, akademik sosyal ağları; “alanları ile ilgili yayınları takip etmek için” kullandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca büyük bir çoğunluğu bu ağları “alanları ile ilgili yenilikleri takip etmek”, “akademik çalışmalarını paylaşmak” için kullandıklarını belirtmişlerdir. Araştırmacılar “kendi

çalışmalarına ait atıf ve takipçi sayılarını görmek” için akademik sosyal ağları kullanma eğilimindedirler.

Güler ve Mutlu (2013) çalışmalarında, Anadolu Üniversitesi akademisyenlerinin %65'inin Academia.edu platformuna ve %59'unun ResearchGate platformuna üye olduklarını tespit etmişlerdir. Yapılan anket ile elde edilen bulguların sonucunda araştırmacıların akademik sosyal ağları kullanma düzeyinin yüksek olmadığı gözlenmiştir. BBY akademisyenlerine yönelik yapılan araştırmada akademik sosyal ağların kullanımının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla beraber dijital medyaya ilişkin farkındalığın her geçen gün daha da arttığı göz önünde tutulursa kullanım oranlarının yükselmesi beklenen bir sonuçtur. Güler ve Mutlu (2013), akademik sosyal ağlara üyelik sebeplerini en yüksek oranda, “diğer araştırmacıların yaptığı çalışmaları takip etmek” şeklinde olduğunu tespit etmişlerdir. Akademik sosyal ağların kullanım

amaçlarına bakıldığında da her iki çalışmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Böylelikle BBY Bölümleri akademisyenlerinin akademik sosyal ağları kullanım amaçları Türkiye 'de bu konuda yürütülen araştırmalar ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır.

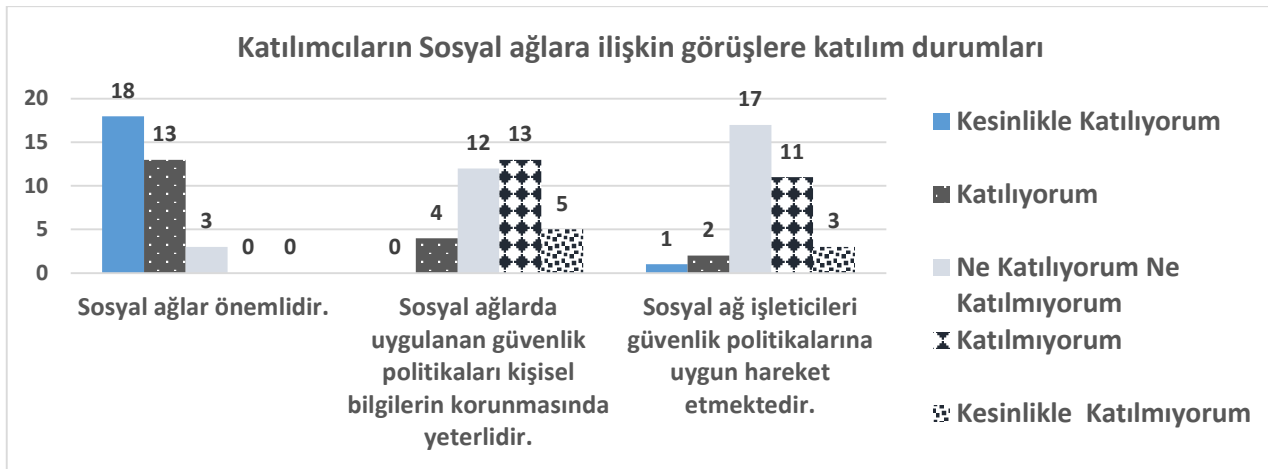
Sosyal Ağlar ve Güvenlik Politikaları

Katılımcıların sosyal ağlara ilişkin “Sosyal ağlar önemlidir.”, “Sosyal ağlarda uygulanan güvenlik politikaları kişisel bilgilerin korunmasında yeterlidir.” ve “Sosyal ağ işleticileri güvenlik politikalarına uygun hareket etmektedir.” önermelerine katılım durumları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre (bkz. Grafik 3), “Sosyal ağlar önemlidir.” ifadesine katılımcıların 18’i

kesinlikle katılıyorum, 13’ü katılıyorum, 3’ü kararsızım şeklinde düşüncelerini bildirmişlerdir.

“Sosyal ağlarda uygulanan güvenlik politikaları kişisel bilgilerin korunmasında yeterlidir.” ifadesine katılımcıların 4’ü katılıyorum, 12’si kararsızım, 13’ü katılmıyorum ve 5’i kesinlikle katılmıyorum şeklinde düşüncelerini bildirmişlerdir. Bu ifade için kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin tercih edilmediği dikkat çekmektedir.

“Sosyal ağ işleticileri güvenlik politikalarına uygun hareket etmektedir.” ifadesine katılımcıların 1’i kesinlikle katılıyorum, 2’si katılıyorum, 17’si kararsızım, 11’i katılmıyorum ve 3’ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde düşüncelerini bildirmişlerdir.

Grafik 3: Katılımcıların sosyal ağlara ilişkin görüşlere katılım durumları

Akademisyenlerin sosyal ağlar konusunda görüşleri değerlendirildiğinde, sosyal ağlarda uygulanan güvenlik politikalarının yeterli olmadığını düşündükleri ortaya çıkmaktadır. Sosyal ağların kişisel bilgilerin korunmasında yeterince güvenli olduğuna inanmadıkları yönünde çıkan olumsuz sonuca rağmen bu durum akademisyenlerin sosyal ağları kullanımını engellememektedir.

Katılımcılara sosyal ağları CV'lerine ekleyip eklemedikleri sorulmuştur. Sosyal ağları kullandığını belirten 34 akademisyenden 29'u (%85,3) sosyal ağları CV'sine eklemediğini ve 5'i (%14,7) eklediğini belirtmiştir. CV'lere sosyal ağ hesaplarının eklenmesi, araştırmacının kendini tanıtmaya açısından önemlidir. Ancak kullanılan sosyal ağın da CV'ye eklenecek nitelikte bir içeriğe sahip olması beklenir.

4. Sonuç

Akademik sosyal ağların günümüz bilimsel iletişim ortamında dünya genelinde araştırmacılar ve akademisyenler tarafından kullanımı giderek artmaktadır. Web 2.0 teknolojilerinin kazandırdığı olanaklar internet kullanıcılarını, etkileşimin olduğu ortamlara yönlendirmekte ve bu koşulları günümüz bilim insanları için bir gereksinime dönüştürmektedir. Gerek sosyal ağlar gerekse akademik sosyal ağlar araştırmacılar arasında iletişimi

sağlamakta, etkileşimli, bilimsel bir sosyal ortam sunmaktadır. Araştırmacıların ve akademisyenlerin görünürlüğünün ve etkisinin artırılmasında daha geniş olanaklarla yararlanabilecekleri akademik sosyal ağlar, aynı zamanda açık erişime verdikleri destek ile de ön plana çıkarlar. Yazarlar yayınlarının her birini açık erişimde sunma iradesini isteğe bağlı olarak kullanabilirken en azından çalışma ve faaliyetlerini dünya ölçeğinde tanıtmaya ve duyurma olanağını kullanmaktadırlar. Bunun sonucunda farklı alan ve kurumlarda bile olsa birbiriyle ilişkili yayın ve kişilerin bir araya gelmeleri sağlanırken, aynı konu ya da soruna dikkat çeken çok sayıda farklı bilimsel çalışmadan araştırmacılar haberdar olabilmektedir. Böylelikle dijital düzlemde farklı ülke, kurum ve disiplinleri kapsayan etkileşim ağı sayesinde iş birliği olanakları gelişebilir.

Dünyada ve ülkemizde yürütülen araştırmalar doğrultusunda güvenlik ve güvenilirlik sorunlarının göz ardı edilemeyeceği yeni medya ortamlarının bilimin toplumsallaşmasına yapıcı katkıları olduğu anlaşılmaktadır. Bir anlamda açık erişim yayın havuzu niteliği taşıyan bu platformları kullanan her akademisyen, platform aracılığı ile hem kendini hem de bağlı olduğu kurumu tanıtmaya olanağı bulmaktadır.

Açık bilim ve açık erişim desteği, görünürlük ve etkileşim bağlamlarında düşünüldüğünde, günümüz bilimsel iletişim ortamının sunduğu olanaklardan her

araştırmacının en üst seviyede faydalanması önem taşımaktadır. Bu tür ortamlar arasında akademik sosyal ağların çok hızlı gelişim gösterdiğine tanık olmaktadır. Akademik sosyal ağların ortaya konulan faydalarının yanı sıra araştırmacıların kullanımları ve geri bildirimleri doğrultusunda kendilerini daha ileriye götürecek hizmet ve standartlarını iyileştirici çalışmalar yapabilecekleri düşünülmektedir.

Dünya genelinde bu ağların kullanımı konusunda pek çok çalışma bulunmaktadır. Türkiye’de akademik sosyal ağlara ilişkin az sayıda çalışma yapılmıştır. Bununla beraber ülkemizde akademik sosyal ağların, araştırmacıların bilimsel gelişme ve etkinlikleri takip etmek için kullandıkları bir başvuru kaynağına dönüştüğü gözlenmektedir. Eldeki çalışmada anket sonuçlarının değerlendirilmesi ile akademisyenlerin sosyal ağları ve akademik sosyal ağların kullanımına yönelik olumlu ve olumsuz yaklaşımları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda yapılan araştırma bilgi ve belge yönetimi akademisyenlerinin akademik sosyal ağları bilimsel bilgi paylaşım aracı olarak kabul ettiklerini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma ülkemizde belirli bir meslek grubuna odaklanarak değerlendirme yapan ilk çalışmadır. Öte yandan, Türkiye’de hem sosyal ağların hem de akademik sosyal ağların birlikte değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

ResearchGate ve Academia.edu platformlarının dünyada olduğu gibi bu araştırma sonucunda da akademisyenler tarafından en yaygın olarak kullanılan ağlar olduğu tespit edilmiştir. Bilgi ve Belge Yönetimi akademisyenleri tarafından da GS kullanımının yoğun olduğu dikkat çekmektedir. Bunun nedeni olarak ülkemizde geleneksel metrikler arasında yer alan atıf sayılarının atama ve yükseltme ilkelerinde önemli bir yere sahip olması gösterilebilir. ResearchGate ve GS’in bilimsel yayınlara yapılan atıfları gösteriyor olması tüm dünyada bu ağların kullanımını artırıyor olabilir. Ayrıca GS’in akademik bir arama motoru olması da sık kullanımında önemli bir etken olduğu düşünülmektedir.

Akademik sosyal ağlarda gerçekleştirilen bilimsel iletişimin ve bu platformlarda yer alan bilimsel çıktılarının değerlendirilmesi için akademik sosyal ağlarla ilgili araştırmaların daha da önem kazanacağı öngörülmektedir. Ülkemizde akademisyenlerin akademik sosyal ağların sunduğu olanaklardan yararlanabilmesi için diğer bilim alanlarında da konuyla ilgili farkındalığı oluşturmak ve yükseltmek adına çalışmalar yapılması yararlı olacaktır.

Kaynakça

- Academia.edu. (2020, 3 Şubat). Academia.edu about: <http://www.academia.edu/about> adresinden erişildi.
- Ali, M. Y. ve Richardson, J. (2018). Usage of academic social networking sites by Karachi social science faculty: Implications for academic libraries. *IFLA Journal*, 44(1), 23-34.
- Asmi, N. A. ve Margam, M. (2018). Academic social networking sites for researchers in Central Universities of Delhi: A study of ResearchGate and Academia. *Global Knowledge, Memory and Communication*, 67(1/2), 91-108.

- Bardakçı, S., Arslan, Ö. ve Kocadağ Ünver, T. (2018). How scholars use academic social networking services. *Information Development*, 34(4), 334-345.
- Bonaiuti, G. (2015). Academic Social Networks: How the web is changing our way to make and communicate researches. *Research on education and media*, 7(2), 3-14.
- El-Berry, D. K. (2015). Awareness and use of academic social networking sites by the academic staff at the South Valley University in Egypt. *Journal of Library and Information Sciences*, 3(2), 115-132.
- Espinoza Vasquez, F. K. ve Caicedo Bastidas (2015), “Academic Social Networking Sites: A Comparative Analysis of Their Services and Tools” *iConference 2015 Proceedings*.
- Google Scholar. (2020, 5 Şubat). Google Scholar Citations: <https://scholar.google.com/intl/en-US/scholar/citations.html> adresinden erişildi.
- Güler, E. ve Mutlu, M. E. (2013). Akademik personelin akademik sosyal ağları kullanım düzeyi: Anadolu Üniversitesi örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 2,2 (72-77).
- Jeng, W., He, D. ve Jiang, J. (2015). User participation in an academic social networking service: A survey of open group users on Mendeley. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 66(5), 890-904.
- Jordan, K. (2015, June). What do academics ask their online networks?: An analysis of questions posed via Academia. edu. In *Proceedings of the ACM Web Science Conference* (p. 42). ACM.Doi.10.1145/2786451.2786501
- Jordan, K. (2019). From social networks to publishing platforms: a review of the history and scholarship of academic social network sites. In *Frontiers in Education* (pp. In-Press).
- Lupton, D. (2014). *‘Feeling better connected’: academics’ use of social media*. Canberra, Australia: News & Media Research Centre, University of Canberra.
- Megwalu, A. (2015), Academic Social Networking: A Case Study on Users’ Information Behavior, in Anne Woodsworth, W. David Penniman (ed.) *Current Issues in Libraries, Information Science and Related Fields (Advances in Librarianship, Volume 39)* Emerald Group Publishing Limited, pp.185-214.
- Meishar-Tal, H., & Pieterse, E. (2017). Why do academics use academic social networking sites?. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 18(1).
- Mendeley. (2020a, 8 Ocak). Mendeley: https://www.mendeley.com/?interaction_required=true adresinden erişildi.
- Mendeley. (2020b, 8 Ocak). About Mendeley: <https://www.elsevier.com/solutions/mendeley> adresinden erişildi.

- Nández, G. ve Borrego, A. (2013). Use of social networks for academic purposes: a case study. *The Electronic Library*, 31(6), 781-791
- Ovadia, S. (2014). ResearchGate and Academia.edu: Academic social networks. *Behavioral & Social Sciences Librarian*, 33(3), 165-169.
- ResearchGate. (2020, 3 Şubat). ResearchGate about: <https://www.researchgate.net/about> adresinden erişildi.
- Salahshour, M., Dahlan, H. M. ve Iahad, N. A. (2016). A Case of academic social networking sites usage in Malaysia: drivers, benefits, and barriers. *International Journal of Information Technologies and Systems Approach (IJITSA)*, 9(2), 88-99.
- Sheikh, A. (2016). Awareness and use of academic social networking websites by the faculty of CIIT. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*, 5(1), 177-188.
- Van Noorden, R. (2014). Online collaboration: Scientists and the social network. *Nature*. Aug 21;512(7514):243. Doi: 10.1038/512126a